

Etik Olmayan Bilgisayar Kullanım Davranışları Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Etik Olmayan Bilgisayar Kullanım Davranışları Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21388>

Özet

Etik Olmayan Bilgisayar Kullanım Davranışları Ölçeği, 2008 yılında Z. Erdem tarafından yürütülen bir **yüksek lisans tezi** kapsamında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, özellikle **öğretmen adayları** bilişim teknolojilerini (BT) kullanımları sırasında sergiledikleri etik davranışları sistematik olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, bireylerin dijital ortamda telif hakkı ihlali, yetkisiz erişim veya veri manipülasyonu gibi etik sorunları zorlayan eylemlerini belirlemek üzere tasarlanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi, eğitim ortamlarında teknoloji etiği farkındalığı artırma yöneltik önemli bir adım temsil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Etik, Bilgisayar Etiği, Etik Olmayan Davranışlar, Öğretmen Adayları, **Bilişim Teknolojileri**, Psikometrik Ölçek Geliştirme, Siber Etik.

Yazarlar

Z. Erdem

Amaç

Ölçeğin temel amacı, öğretmen adayları gibi geleceğin eğitimcileri arasında bilişim teknolojileri ve internet kullanımı bağlamında ortaya çıkan **etik davranışlar** yaygınlığını, türünü ve yoğunluğunu ölçmektir. Bu tespitler, eğitim fakültelerinde etik eğitime yönelik müdahale programlarının geliştirilmesi ve dijital vatandaşlık bilincinin artırılması için somut veriler sağlamaya hedefler.

Geliştirme çalışması, Türkiye bağlamında, bilişim teknolojilerinin yoğun kullanıldığı eğitim alanında, etik ihlallerin önlenmesi ve farkındalık düzeyinin belirlenmesi ihtiyacına cevap vermektedir.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Ölçek, literatürde **Bilgisayar Etiği ihlalleri** veya **Etik Olmayan Bilgisayar Kullanım Davranışları** olarak adlandırılan psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu yapı genellikle aşağıdaki davranışsal boyutları içermektedir:

Telif hakkı ihlalleri ve yazılım korsanlığı.

Yetkisiz erişim (hacking) veya sistem güvenliğini ihlal etme girişimleri.

Kişisel verilerin gizliliğini ihlal etme veya manipülasyon.

İnternet kaynakları akademik veya profesyonel etik kurallara aykırı kullanma.

Ölçek, bireyin bu tür davranışlara ne ölçüde eğilimli olduğunu veya bu davranışları ne sıklıkta sergilediğini belirlemeyi amaçlar.

Geçerlik

Ölçeğin orijinal kaynak özetinde geçerlik (validity) bilgisi açıkça belirtilmemiştir ("-"). Ancak, geliştirme aşamasında, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı ne kadar doğru ve anlamlı bir şekilde ölçtüğünü göstermek amacıyla genellikle uzman görüşüne dayalı **kapsam geçerliği** (content validity) ve yapı geçerliği çalışmaları yapılmış beklenir. Tam ve detaylı geçerlik sonuçları için yazarın orijinal tez çalışmasına başvurulması gerekmektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin orijinal kaynak özetinde **güvenirlilik** (reliability) bilgisi açıkça belirtilmemiştir ("-"). Yeni geliştirilen psikometrik araçlarda, iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve/veya test-tekrar test güvenilirliği gibi yöntemlerle ölçüm tutarlılığının kanıtlanması esastır. Güvenirlilik katsayıları, ölçek maddelerinin tutarlı sonuçlar üretme yeteneğini göstermektedir. Bu verilerin eksikliği, ölçeğin mevcut özet bilgisinin sınırlı olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin geliştirme aşamasında, ölçülen etik olmayan davranışların altında yatan temel boyutlar (faktörleri) ortaya çıkarmak amacıyla Keşfedici Faktör Analizi (KFA) veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmış olması muhtemeldir. Ancak, kaynakta bu analizlerin sonuçlarına dair herhangi bir detay veya bilgi sunulmamıştır. Faktör yapısının bilinmesi, etik davranışların farklı alt kategorilere ayrılıp ayrılmadığını anlamak açısından kritiktir.

Ölçme Aracı

Test Type: Geliştirme (Developmental)

Format: Kaynakta derecelendirme bilgisi yer almamaktadır, ancak davranış ölçeği olduğu için yüksek ihtimalle 5'li veya 4'lü Likert tipi derecelendirme formatında hazırlanmıştır (Örn: Hiçbir zaman, Nadiren, Bazen, Sık sık, Her zaman).

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Öğretmen Adayları (Prospective Teachers)

Age Group: Üniversite öğrencileri (Genellikle 18-25 yaş aralığı)

Population Details: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesindeki farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylar.

Test Methodology: Öz-bildirim (Self-report) yöntemiyle uygulanan anket tipi ölçme aracıdır.

Anahtar Kelimeler

Erdem 2008, Dokuz Eylül Üniversitesi, Etik Sorunları, Siber Güvenlik, Dijital Vatandaşlık, Eğitim Teknolojileri, Öz-bildirim Ölçeği.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2008

Şinler & Ücret: Ölçek, akademik bir **yüksek lisans tezi** kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri için yazar Z. Erdem'den veya tez çalışmasıyla ilgili olduğu Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden resmi izin alınması gerekebilir. Ticari kullanım ücreti bilgisi mevcut değildir.

Kaynaklar

Erdem, Z. (2008). *Öğretmen adaylarının bilişim teknolojilerini kullanmalarıyla etik açıdan değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Tez referans bağlantısı: tez.yok.gov.tr

The original PDF can be downloaded here: etik-olmayan-bilgisayar-kullanim-davranislari-olcegi-toad.pdf

Etik Olmayan Bilgisayar Kullanım Davranışları Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin maddeleri, sağlanan kaynak özetinde yer almamaktadır. Maddelerin tamamına ulaşmak için yazarın orijinal yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.